

Kripto Sanat

Dr. Nurulhude Baykal [*TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*

Kripto sanat aslında bir sanat türü ya da akımı değil, blokzincir sistemine dâhil edilen dijital içeriklerin genel adıdır. Kripto sanat denilince akla daha çok dijital görseller gelse de teorik olarak herhangi bir dijital içerik (şarkı, video, GIF vb.) kripto sanat eseri olabilir. Bu yüzden kripto sanatın ne olduğunu anlayabilmemiz için önce kripto dünyası ile ilgili belli başlı terimleri bilmemiz gerek.

Blokzincir Teknolojisi Nedir ve Nasıl İşler?

Blokzincir teknolojisinde, birbirinden bağımsız birden fazla bilgisayar veya sunucu birbiri ile iletişim kurarak ve bir ağ bütünü oluşturarak tek bir hesaplama merkezi gibi çalışır. Blokzincirin her bir halkasında kendine özgü veri kümeleri bulunur ve bu veriler zincirin diğer halkalarıyla paylaşılır. Bu yüzden blokzincire eklenecek bir veri kümesi, tüm diğer elemanlar tarafından aynı şekilde algılanmalı ve tutarlı olmalıdır.

Bilginin belirli merkezlerde tutulduğu klasik veri tabanlarının aksine, blokzincir sisteminde paylaşılmış veri tabanı prensibi vardır. Bilgi bu şekilde paylaşılarak depolandığı için blokzincir yapısına dâhil olan verilerin değiştirilmesi ya da izinsiz olarak aktarılması imkânsızdır.

Bilginin tek bir merkeze iletildiği veri tabanı sistemlerinde diğer tüm katılımcılar kayıtların tutulduğu merkeze bağlıdır. Bilginin korunması ve kontrol edilmesi tamamen merkezin inisiyatifindedir. Paylaşılmış veri tabanı sisteminde ise bilgiye ait kayıtlar katılımcıların hepsinde depolanır. Bu sayede sistemin tüm elemanları bilginin korunmasından ve kontrol edilmesinden sorumlu hâle gelir. Ayrıca bilgiler üzerinde yapılan tüm değişiklikler de kayıt altına alınır.

NFT olarak satışı yapılan en dikkat çekici dijital içeriklerden biri Twitter'ın kurucusu Jack Dorsey'in attığı ilk tweet oldu. Dorsey'in açık artırma ile satışa sunduğu ve "şimdi twitter ayarlarımı yapıyorum" anlamına gelen tweet 2,9 milyon dolar karşılığı ether'e alıcı buldu. "Ether", Ethereum blokzincir sisteminin para birimidir.

Değiştirilemez Jeton (Non-fungible token: NFT) Nedir?

Dijital bir içeriğe bağlı olup kendine özgü bir kimlik atanarak blokzincir sistemine dâhil olan veri kümelerine değiştirilemez jeton (NFT) denir. Bu yolla söz konusu dijital içeriği kayıt altına alduran kişi blokzincir sistemi üzerinden teyit edilebilir ve dijital içerik el değiştirdikçe bu kişi alışverişlerden gelir elde etmeye devam eder.

Bununla birlikte, dijital bir içeriğin NFT'sine sahip olmak onun telif haklarına da sahip olduğunuz anlamına gelmez. İnternette anonim olarak dolaşan bir video için NFT talebinde bulunmak üzere bir blokzincir sistemine başvurup NFT'yi elde edebilirsiniz ancak yasalar gereğince telif haklarının sahibi videoyu oluşturan kişidir. Telif hakları yasalarla teyit edilip korunurken, NFT'nin yalnızca bağlı bulunduğu blokzincir sisteminde bir karşılığı vardır.

NFT Hangi Blokzincirlere Bağlıdır?

Kripto sanat eserlerinin bağlı bulunduğu NFT'ler genellikle Ethereum blokzincir sisteminde yer alıyor ve bu sistemin para birimi olan "ether"ler ile alınıp satılıyor.

Bir Dijital İçerik Nasıl Kripto Sanat Hâline Gelir?

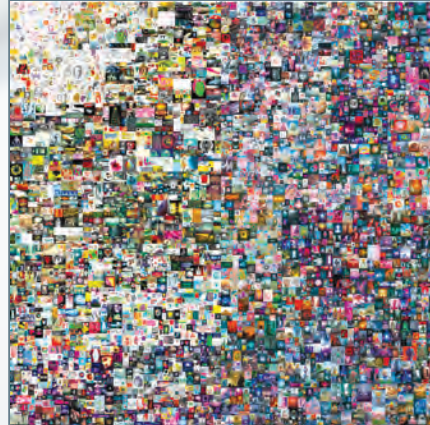
Kripto sanat eserlerinin hem oluşturulması hem de alışverişi için çeşitli platformlar mevcut. Bunların bazılarında ancak davet usulü ile giriş sağlanabilirken bazıları herkese açık. Dijital eserin NFT kimliği elde etmesi için belirli bir miktar ücret ödenmesi gerekiyor. Bu yolla eserin başvuru sahibi ile bağlantısı kuruluyor. Bu ücrete “yakıt parası” deniyor çünkü eseri NFT ile blokzincire dâhil etme sürecinde kullanılan bilgisayarların elektrik ve internet masrafları gibi giderlerinin karşılanması gerekiyor. Yakıt parası, çeşitli değişkenlere göre dönemsel olarak farklılaşabiliyor.

Peki, Kripto Sanat Neden Değerli?

Her türlü içeriğin bir şekilde kopyalanıp yayıldığı dijital dünyada bir eserin NFT ile kayıt altına alınması onu değerli kılıyor. Yalnız gündelik hayattaki diğer şeyler gibi kripto sanat eserlerini de değerli kılan, insanların onlara bir değer biçmesi. İlk kripto para birimi olan Bitcoin 2009’da ortaya çıkmasına rağmen, kripto sanat eserlerinin ortaya çıkması 2014’ü, popülerleşip değerlendirilmesi ise 2020’yi buldu.

Şimdiye dek satılmış en pahalı kripto sanat eseri, Mike Winkelmann tarafından yapılan bir kolajdır. “Everydays: the First 5000 Days” (Her Günler: İlk 5000 Gün) adlı eser, en son 11 Mart 2021’de 69 milyon dolar karşılığında 39.124 ethere satıldı.

Bir Türk sanatçı tarafından üretilen “The Pixel” (Piksel) adlı çalışmada gri renkli tek bir piksel yer alıyor. The Pixel 1,3 milyon dolar karşılığı ethere satıldı.

“Everydays: the First 5000 Days” (Her Günler: İlk 5000 Gün), Winkelmann’ın “Everydays” serisi için 1 Mayıs 2007’den 7 Ocak 2021’e kadar her gün yaptığı bir resmin birleşiminden oluşuyor.

Kaynaklar

<https://cryptoart.io>

<https://www.theguardian.com/culture/2021/mar/05/what-is-cryptoart-how-much-does-it-cost-and-can-you-hang-it-on-your-wall>

<https://www.schoolofmotion.com/blog/what-is-crypto-art-why-motion-designers-should-care>